

Sorin-Alexandru VERNEA

Vlad-Victor OCHEA

Drept privat roman

Caiet de seminar

Editura
Hamangiu
2025

Cuprins

CAPITOLUL I. ȘCOLILE DE DREPT ROMAN, IMPORTANȚA ȘI DIVIZIUNILE DREPTULUI PRIVAT ROMAN	1
A. Aspecte teoretice	1
§1. Școlile de drept roman	1
§2. Importanța dreptului privat roman	3
§3. Diviziunile dreptului privat roman	4
B. Texte relevante	5
C. Probleme dificile din materie	6
D. Verificarea cunoștințelor	7
E. Bibliografie recomandată	9
CAPITOLUL AL II-LEA. ISTORIA SOCIALĂ ȘI POLITICĂ A ROMEI	10
A. Aspecte teoretice	10
§1. Organizarea socială a Romei în epoca prestatală (gentilică)	10
§2. Reformele lui Servius Tullius	10
§3. Organizarea socială și politică a Romei în epoca Regalității	11
§4. Adunările poporului și categoriile sociale în epoca Republicii	12
§5. Magistrații în epoca Republicii	13
§6. Organizarea socială și de stat a Romei în epoca Principatului	14
§7. Organizarea socială și de stat a Romei în epoca Dominatului	15
B. Probleme dificile din materie	16
C. Verificarea cunoștințelor	17
D. Bibliografie recomandată	19
CAPITOLUL AL III-LEA. IZVOARELE FORMALE ALE DREPTULUI ROMAN	20
A. Aspecte teoretice	20
§1. Accepțiunile noțiunii de izvor de drept	20

§2. Obiceiul ca izvor de drept	20
§3. Legea ca izvor de drept	21
§4. Legea celor XII Table	22
§5. Edictele magistraților	23
§6. Raportul dintre dreptul civil și dreptul pretorian	24
§7. Senatusconsultele	25
§8. Constituțiunile imperiale	25
B. Texte relevante	26
C. Probleme dificile din materie	27
D. Verificarea cunoștințelor	28
E. Bibliografie recomandată	30

CAPITOLUL AL IV-LEA. JURISPRUDENȚA ȘI OPERA

LEGISLATIVĂ A ÎMPĂRATULUI JUSTINIAN	32
A. Aspecte teoretice	32
§1. Jurisprudența	32
§2. <i>Jus publice respondendi</i> și Legea citațiunilor	33
§3. Opera legislativă a împăratului Justinian – Digestele	33
§4. Opera legislativă a împăratului Justinian – Codul, Institutele și Novelele	35
B. Texte relevante	36
C. Probleme dificile din materie	38
D. Verificarea cunoștințelor	39
E. Bibliografie recomandată	41

CAPITOLUL AL V-LEA. PROCEDURA LEGISAȚIUNILOR

A. Aspecte teoretice	42
§1. Justiția privată	42
§2. Tipuri de legisațiuni și caracterele legisațiunilor	42
§3. Procedee de citare în sistemul legisațiunilor	43
§4. Atitudinea pârâtului față de pretențiile reclamantului în cadrul procedurii legisațiunilor	44
§5. Procedee de soluționare a litigiilor pe cale administrativă	45
§6. <i>Sacramentum</i>	46
§7. <i>Iudicis arbitrive postulatio</i>	47

§8. <i>Condictio</i> _____	48
§9. <i>Manus iniectio</i> _____	48
§10. <i>Pignoris capio</i> _____	49
B. Texte relevante _____	49
C. Probleme dificile din materie _____	51
D. Verificarea cunoștințelor _____	52
E. Bibliografie recomandată _____	54

CAPITOLUL AL VI-LEA. PROCEDURA FORMULARĂ

ȘI PROCEDURA EXTRAORDINARĂ _____	56
A. Aspecte teoretice _____	56
§1. Rolul și structura formulei _____	56
§2. Efectele lui <i>litis contestatio</i> în procedura formulară _____	57
§3. Reprezentarea în justiție _____	57
§4. Clasificarea acțiunilor în procedura formulară _____	58
§5. Forța executorie a sentinței _____	60
§6. Forța juridică a sentinței (autoritatea de lucru judecat) _____	62
§7. Procedura extraordinară _____	62
B. Texte relevante _____	63
C. Probleme dificile din materie _____	64
D. Verificarea cunoștințelor _____	65
E. Bibliografie recomandată _____	67

CAPITOLUL AL VII-LEA. STATUTUL JURIDIC

AL PERSOANELOR _____	69
A. Aspecte teoretice _____	69
§1. Noțiunea de persoană. Începutul și sfârșitul personalității. Persoana juridică _____	69
§2. Slavii _____	70
§3. Cetățenii _____	71
§4. Latinii și peregrinii _____	72
§5. Dezrobiții _____	73
§6. Oamenii liberi cu o condiție juridică specială _____	74
§7. Colonii _____	75
B. Texte relevante _____	76
C. Probleme dificile din materie _____	77

D. Verificarea cunoștințelor	77
E. Bibliografie recomandată	80

CAPITOLUL AL VIII-LEA. FAMILIA ROMANĂ, PUTEREA

PĂRINTEASCĂ, TUTELA ȘI CURATELA	81
A. Aspecte teoretice	81
§1. Rudenia	81
§2. <i>Patria potestas</i> (puterea părintească)	82
§3. Căsătoria	83
§4. Adopțiunea, adrogațiunea și legitimarea	84
§5. Emanciparea și <i>capitis deminutio</i>	85
§6. Tutela	85
§7. Curatela	86
B. Texte relevante	87
C. Probleme dificile din materie	89
D. Verificarea cunoștințelor	90
E. Bibliografie recomandată	92

CAPITOLUL AL IX-LEA. CLASIFICAREA LUCRURILOR, POSESIUNEA, FORMELE PROPRIETĂȚII ÎN DREPTUL ROMAN

	94
A. Aspecte teoretice	94
§1. Noțiunea de patrimoniu și clasificarea lucrurilor	94
§2. Posesiune. Noțiune. Elemente. Categorii. Efecte	95
§3. Interdictele posesorii	96
§4. Formele primitive de proprietate	97
§5. Proprietatea quiritară	97
§6. Formele de proprietate în dreptul clasic și post-clasic	98
B. Texte relevante	100
C. Probleme dificile din materie	101
D. Verificarea cunoștințelor	102
E. Bibliografie recomandată	104

CAPITOLUL AL X-LEA. DOBÂNDIREA ȘI SANȚIUNEA PROPRIETĂȚII. DREPTURILE REALE ASUPRA BUNULUI ALTUIA _____	105
A. Aspecte teoretice _____	105
§1. Moduri de dobândire a dreptului de proprietate _____	105
§2. Sanțiunea proprietății – mijloacele de apărare a proprietății _____	107
§3. Drepturile reale asupra lucrului altuia _____	109
B. Texte relevante _____	110
C. Probleme dificile din materie _____	111
D. Verificarea cunoștințelor _____	112
E. Bibliografie recomandată _____	114
CAPITOLUL AL XI-LEA. SUCCESIUNEA LEGALĂ, SUCCESIUNEA TESTAMENTARĂ ȘI SUCCESIUNEA DEFERITĂ CONTRA TESTAMENTULUI _____	115
A. Aspecte teoretice _____	115
§1. Succesiunea <i>ab intestat</i> în sistemul Legii celor XII Table _____	115
§2. Reformele pretorului în materia succesiunii legale _____	115
§3. Reformele imperiale în materia succesiunii legale _____	116
§4. Testamentele în epoca veche și testamentele în epoca clasică _____	117
§5. Instituirea și substituirea de moștenitori _____	118
§6. Succesiunea deferită contra testamentului _____	119
B. Texte relevante _____	119
C. Probleme dificile din materie _____	121
D. Verificarea cunoștințelor _____	123
E. Bibliografie recomandată _____	125
CAPITOLUL AL XII-LEA. DOBÂNDIREA MOȘTENIRII, SANȚIUNEA MOȘTENIRII, LEGATUL ȘI FIDEICOMISUL _____	126
A. Aspecte teoretice _____	126
§1. Clasificarea moștenitorilor din punctul de vedere al dobândirii moștenirii _____	126
§2. Formele acceptării moștenirii _____	126
§3. Efectele acceptării moștenirii _____	127

§4. Sancțiunea moștenirii _____	128
§5. Legatul _____	128
§6. Fideicomisul _____	129
B. Texte relevante _____	130
C. Probleme dificile din materie _____	131
D. Verificarea cunoștințelor _____	132
E. Bibliografie recomandată _____	134

CAPITOLUL AL XIII-LEA. DEFINIȚIA, ELEMENTELE

ȘI CLASIFICAREA OBLIGAȚIILOR _____	136
A. Aspecte teoretice _____	136
§1. Definiția și elementele obligației _____	136
§2. Clasificarea obligațiilor după izvoare _____	137
§3. Clasificarea obligațiilor după sancțiune _____	137
§4. Clasificarea obligațiilor după numărul de participanți la raportul juridic _____	138
B. Texte relevante _____	138
C. Probleme dificile din materie _____	140
D. Verificarea cunoștințelor _____	141
E. Bibliografie recomandată _____	143

CAPITOLUL AL XIV-LEA. ELEMENTELE CONTRACTELOR,

EFFECTELE OBLIGAȚIILOR _____	144
A. Aspecte teoretice _____	144
§1. Elementele esențiale ale contractelor – obiectul, consimțământul și capacitatea _____	144
§2. Elementele accidentale ale contractelor – termenul și condiția _____	145
§3. Principiul nulității stipulațiunii pentru altul și principiul nulității promisiunii faptei altuia _____	146
§4. Acțiunile cu caracter alăturat _____	147
§5. Reprezentarea în contracte _____	148
§6. Sistemul noxalității și sistemul acțiunilor noxale _____	148
§7. Neexecutarea obligațiilor _____	149
B. Texte relevante _____	151
C. Probleme dificile din materie _____	152

D. Verificarea cunoștințelor _____	153
E. Bibliografie recomandată _____	155
CAPITOLUL AL XV-LEA. STINGEREA ȘI TRANSFERUL	
OBLIGAȚIILOR _____	156
A. Aspecte teoretice _____	156
§1. Plata (<i>solutio</i>) și darea în plată (<i>datio in solutum</i>) _____	156
§2. Novațiunea _____	157
§3. Compensațiunea _____	158
§4. Remiterea (iertarea) de datorie _____	159
§5. Modurile nevoluntare de stingere a obligației _____	160
§6. Cesiunea de creanță _____	161
B. Texte relevante _____	162
C. Probleme dificile din materie _____	163
D. Verificarea cunoștințelor _____	164
E. Bibliografie recomandată _____	167
CAPITOLUL AL XVI-LEA. GARANȚIILE PERSONALE	
ȘI GARANȚIILE REALE _____	168
A. Aspecte teoretice _____	168
§1. Garanțiile personale în epoca veche _____	168
§2. Fideiusiunea _____	169
§3. Garanțiile personale neformale _____	169
§4. <i>Fiducia cum creditore</i> și gajul – garanții reale _____	170
§5. Ipoteca _____	171
B. Texte relevante _____	173
C. Probleme dificile din materie _____	175
D. Verificarea cunoștințelor _____	176
E. Bibliografie recomandată _____	178
CAPITOLUL AL XVII-LEA. CONTRACTELE SOLEMNE _____	
A. Aspecte teoretice _____	180
§1. Contractele în formă religioasă _____	180
§2. Contractele în formă verbală _____	181
§3. <i>Nexum</i> _____	183
§4. Contractul <i>litteris</i> _____	183
B. Texte relevante _____	184

C. Probleme dificile din materie _____	185
D. Verificarea cunoștințelor _____	186
E. Bibliografie recomandată _____	188
CAPITOLUL AL XVIII-LEA. CONTRACTELE REALE _____	190
A. Aspecte teoretice _____	190
§1. <i>Mutuum</i> (împrumutul de consumațiune) _____	190
§2. Comodatul (împrumutul de folosință) _____	191
§3. Fiducia _____	192
§4. Gajul (<i>pignus</i>) _____	193
§5. Depozitul _____	193
B. Texte relevante _____	194
C. Probleme dificile din materie _____	196
D. Verificarea cunoștințelor _____	197
E. Bibliografie recomandată _____	199
CAPITOLUL AL XIX-LEA. CONTRACTELE CONSENSUALE ȘI CONTRACTELE NENUMITE _____	201
A. Aspecte teoretice _____	201
§1. Vânzarea _____	201
§2. Locațiunea _____	205
§3. Societatea _____	207
§4. Mandatul _____	209
§5. Contractele nenumite (<i>contractus incerti</i>) _____	210
B. Texte relevante _____	211
C. Probleme dificile din materie _____	212
D. Verificarea cunoștințelor _____	214
E. Bibliografie recomandată _____	216
CAPITOLUL AL XX-LEA. PACTELE, QUASICONTRACTELE, DELICTELE ȘI QUASIDELICTELE _____	217
A. Aspecte teoretice _____	217
§1. Pactele _____	217
§2. Quasicontractele _____	219
§3. Delictele _____	220
§4. Quasidelictele _____	222
B. Texte relevante _____	223

C. Probleme dificile din materie _____	224
D. Verificarea cunoștințelor _____	224
E. Bibliografie recomandată _____	226
SPEȚE _____	228
I. Temele VII-VIII – Persoanele _____	228
II. Temele IX-X – Bunurile _____	229
III. Temele XI-XII – Succesiunile _____	231
IV. Temele XIII-XVI – Obligațiile _____	233
V. Temele XVII-XX – Izvoarele obligațiilor _____	235
SPEȚE RECAPITULATIVE _____	238
Speța I _____	238
Speța II _____	239
Speța III _____	241
Speța IV _____	244
Speța V _____	245
RĂSPUNSURI CORECTE GRILE _____	249
BIBLIOGRAFIE _____	253

CAPITOLUL AL II-LEA.

Istoria socială și politică a Romei

A. Aspecte teoretice

§1. Organizarea socială a Romei în epoca prestatală (gentilică)

- perioadă: începând din 754-753 î.Hr. până la jumătatea sec. VI î.Hr.;
- triburi fondatoare: latini, sabini, etrusci;
- categoriile sociale:
  - **patricieni**: urmași ai triburilor fondatoare;
  - **plebei**: populația autohtonă.
- organizarea patriciatului: 300 de ginți, 30 de curii, 3 triburi;
- plebeii nu aveau acces la conducerea orașului;
- organele sociale de conducere, fără caracter statal:
  - **Comitia Curiata** – îndeplinea cele mai importante atribuții, organizată în 30 de curii, fiecare având câte un drept de vot;
  - **regele** – era ales de *Comitia Curiata* și exercita atribuțiuni militare ori de ordin religios;
  - **Senatul** – era format din șefii celor 300 de ginți. Avea rolul unui „sfat al bătrânilor”.

§2. Reformele lui Servius Tullius

- perioada: jumătatea sec. VI î.Hr.

Reforma socială a determinat apariția unei stratificări sociale pe criteriul *censului*, respectiv, întreaga populație a Romei a fost împărțită pe criteriul averii în 5 categorii, fiecare categorie fiind împărțită în centurii (atât unități militare, cât și unități de vot):

- prima categorie includea cetățenii romani cu o avere mai mare de 100.000 ași;

- a doua categorie includea cetățenii romani cu o avere cuprinsă între 75.001 și 100.000 ași;
- a treia categorie includea cetățenii romani cu o avere cuprinsă între 50.001 și 75.000 ași;
- a patra categorie includea cetățenii romani cu o avere cuprinsă între 25.001 și 50.000 ași;
- a cincea categorie includea cetățenii romani cu o avere cuprinsă între 11.000 și 25.000 ași.

Toate cele 5 categorii au fost împărțite în 193 de centurii, din care 98 se aflau în prima categorie.

Reforma administrativă a determinat apartenența la comunitate în funcție de criteriul teritorial: teritoriul Romei a fost împărțit în triburi (în sensul de cartiere), rezultând 4 triburi urbane (aflate între zidurile cetății) și 17 triburi rurale (aflate în exteriorul zidurilor cetății).

Cele două reforme marchează **trecerea de la societatea gentilică la cea organizată în stat**, prin marcarea existenței stratificării sociale și apartenenței la comunitate pe criteriul teritorial.

§3. Organizarea socială și politică a Romei în epoca Regalității

– perioada: mijlocul sec. VI î.Hr. - 509 î.Hr.

Categoriile sociale erau reprezentate de **patricieni** și **plebei**, între care existau inegalități de natură politică, juridică și economică:

- pe plan politic, spre deosebire de patricieni, plebeii nu aveau acces la lucrările *Comitiei Curiata*;
- pe plan juridic, normele dreptului erau cunoscute numai de către pontifi, care erau aleși din rândul patricienilor, iar în momentul consultării acestora, răspunsurile erau părtinitoare, în favoarea patricienilor;
- pe plan economic, spre deosebire de patricieni, plebeii nu primeau spre exploatare terenuri din *ager publicus*.

– sclavia a apărut într-un stadiu incipient, având caracter domestic.

Organele de conducere politico-administrative erau reprezentate de:

- **rege** – veritabil șef de stat, cu atribuții administrative, judiciare și militare;
- **Senat** – organism colectiv, format în continuare din 300 de membri, cu rol consultativ^[1];
- **Comitia Curiata** – atribuții de ordin religios și în domeniul privat;
- **Comitia Centuriata** – cele mai importante atribuții administrative și judiciare.

§4. Adunările poporului și categoriile sociale în epoca Republicii

- perioada: 509 î.Hr. - 27 î.Hr.;
- perpetuarea conflictelor dintre patricieni și plebei până în sec. III î.Hr.;

– apariția unor noi categorii sociale:

- **nobili** – deținătorii înaltelor magistraturi republicane și urmașii lor. Promovau conservarea magistraturilor republicane;
- **cavaleri** – *homini novi*, în principal din negustori și bancheri. Promovau o formă de organizare centralizată, pentru asigurarea desfășurării activităților comerciale;
- **proletari** – oameni liberi, săraci, cu drept de vot. Denumirea provine de la termenul latin *proles* care semnifică copii^[2];
- **sclavi** – nu erau considerați persoane, ci bunuri. Sclavia devine clasică și constituie baza producției economice.

---

^[1] A.-J. ANDREI, *Particularitățile sistemului juridic roman, op. cit.*, p. 31.

^[2] Prin „cumpărarea” dreptului de vot al proletarilor, instituțiile tradiționale ale democrației romane au devenit forme goale de conținut; a se vedea, în acest sens, A.-J. ANDREI, *Particularitățile sistemului juridic roman, op. cit.*, p. 39.

Adunările Poporului:

- **Comitia Curiata** – atribuții restrânse, de ordin religios și în domeniul privat;
- **Comitia Centuriata** – atribuții administrative;
- **Concilium Plebis** – adunarea plebeilor, adopta hotărâri numite *plebiscite*, la origine valabile numai pentru plebei;
- **Comitia Tributa** – adunare organizată pe cartiere (triburi) la care participau toți cetățenii romani.

Senatul constituia principalul factor de echilibru, deși nu avea atribuții legislative. Numărul senatorilor a ajuns la 600 în vremea lui Sulla și la 900 în vremea lui Caesar.

§5. Magistrații în epoca Republicii

Definiție: înalți funcționari ai statului care exercitau atribuții administrative, judiciare și militare.

Imperium – dreptul de comandă, presupune dreptul magistratului de a convoca poporul în adunări și de a comanda legiuni romane. *Imperium* aveau consulii, pretorii și dictatorii.

Potestas – dreptul de a administra. *Potestas* aveau tribunii, cenzorii, questorii și edilii curuli. Mandatul fiecărui magistrat era de 1 an, cu excepția censorilor (18 luni) și a dictatorilor (6 luni).

- **consulii** – cea mai veche magistratură. Consulii exercitau funcțiile de conducere ale statului;
- **tribunii** – magistratură accesibilă doar plebeilor. Tribunii aveau drept de veto în privința actelor de natură a afecta interesele plebei;
- **cenzorii** – efectuau recensământul persoanelor și al bunurilor. Vegheau, alături de Senat, la respectarea tradițiilor și moravurilor poporului roman;
- **pretorii** – organizau judecarea proceselor private. Pretorul urban organiza procesele dintre cetățenii romani, iar preto-

- rul peregrin organiza procesele dintre cetățeni și peregrini^[1];
- **edilii curuli** – asigurau poliția și aprovizionarea. Organizau procesele privitoare la actele juridice încheiate în târguri;
  - **questorii** – organizau strângerea impozitelor și administrau arhivele statului;
  - **dictatorii** – magistrați aleși cu caracter excepțional, în momente de pericol. Pe durata mandatului exercitau întreaga putere în stat, celelalte magistraturi fiind suspendate.

§6. Organizarea socială și de stat a Romei în epoca Principatului

– perioada: 27 î.Hr. - 284 d.Hr.

Organizare socială:

- categorii sociale: **honestiores** (cei onorabili) și **humiliores** (cei umili). Prăpastia dintre bogați și săraci se adâncește;
- apare o nouă categorie socială: **colonii**. Aceștia sunt oameni liberi, obligați față de marii proprietari funciari printr-un contract de locațiune. Există trei categorii: coloni voluntari, coloni siliți, coloni servi.

Organizarea statului:

- **principele:**
  - Octavian a devenit *Primus inter pares și Imperator Caesar Augustus*;
  - exercita întreaga putere în stat.
- **Senat:**
  - formal, competențele sale sunt lărgite, dobândește dreptul de a adopta hotărâri obligatorii numite *senatusconsulte*;

---

^[1] Pretorii urbani au influențat linia de evoluție a dreptului civil, în timp ce pretorii peregrini au contribuit la cristalizarea instituțiilor de *jus gentium*; a se vedea A.-J. ANDREI, *Particularitățile sistemului juridic roman, op. cit.*, p. 34.

- prin măsurile succesive destinate a reface prestigiul Senatului, acesta a fost transformat, în realitate, într-o anexă a puterii imperiale^[1].
- **magistrații:**
  - atribuțiile acestora scad în importanță, însă, formal, magistraturile republicane se păstrează;
  - apar noi magistraturi subordonate în mod direct principelui.

§7. Organizarea socială și de stat a Romei în epoca Dominatului

– perioada: 284 d.Hr. - 565 d.Hr.

Organizare socială:

- se observă o **decădere generalizată** a societății romane^[2];
- poziția celor bogați se consolidează, aceștia intrând, uneori, în conflict cu politica imperială. Cei bogați erau desemnați prin termenul **potentiores** (cei puternici), iar cei săraci prin termenul **humiliores** (cei umili);
- se formează o cvasi-nobilime, organizată pe sistemul cas-telor închise și ereditare;
- colonatul servaj se generalizează.

Organizare statală:

- împăratul purta denumirea de **Dominus et Deus** (Stăpân și Zeu) și exercita puteri nelimitate. Conducea cu ajutorul unui **Sacrum Consistorium**, consiliu format din apropiații acestuia;
- funcționarii se împart în **Dignitates** și **Officia**;
- Senatul decade, ajungând să fie asimilat senatelor municipale;
- magistraturile devin funcții decorative;

---

[1] A.-J. ANDREI, *Particularitățile sistemului juridic roman*, op. cit., p. 139.

[2] E. MOLCUȚ, op. cit., p. 34.

- în anul 395 d.Hr. Imperiul s-a împărțit în Imperiul Roman de Apus și de Răsărit;
- în anul 476 d.Hr. a căzut Imperiul de Apus;
- în anul 565 d.Hr. Imperiul de Răsărit s-a bizantinizat.

B. Probleme dificile din materie

Criteriile de diferențiere dintre organizarea prestatală și stat. Importanța reformelor lui Servius Tullius

În *societatea prestatală*, numită și societate gentilică, identificăm două trăsături definitorii: (i) lipsa stratificării sociale și (ii) apartenența la comunitate pe criteriul legăturii gentilice.

Cât privește lipsa stratificării, reținem că toți membrii comunității erau egali între ei, niciunul neavând o poziție socială superioară celorlalți. Deși reținem că în epoca prestatală Roma era condusă de un rege, acesta nu era un veritabil șef politic sau administrativ, ci un șef militar, iar în timp de pace, regele făcea parte din aceeași categorie socială cu restul poporului roman.

Referitor la apartenența la comunitate, reține că după fondarea Romei, populația acesteia a fost reprezentată de *populus romanus*, respectiv latinii, sabinii și etruscii, aceștia fiind triburile fondatoare. Alături de ei, existau autohtoni, așezați pe teritoriul Romei, dar care nu erau considerați parte a poporului roman. Urmașii celor trei triburi fondatoare au purtat denumirea de patricieni, iar urmașii autohtonilor s-au numit plebei.

Patriciatul roman era organizat în trei triburi, treizeci de curii și trei sute de ginți. Așadar, ginta era o comunitate romană, formată dintr-un număr variabil de persoane, toți membri ai aceluiași familii ori grupuri de familii. Legătura de rudenie, chiar și îndepărtată dintre ei, purta denumirea de legătură gentilică. Astfel, în societățile prestatale, apartenența la comunitate era dată de legătura gentilică (de rudenie) dintre membri. Cei care locuiau pe același teritoriu (precum autohtonii), dar nu aveau legături gentilice cu populația romană, nu erau considerați membri ai comunității.

În *societatea statală* condițiile de existență sunt diametral opuse, astfel, pentru ca organizarea unei comunități să fie calificată drept stat era necesară întrunirea a două trăsături definitorii: (i) stratificarea socială și (ii) apartenența la comunitate pe criteriul teritorial.

Referitor la stratificarea socială, reținem că aceasta presupune existența a cel puțin două clase sociale diferite, aflate în raport de inegalitate. La Roma, aceasta a apărut prin reforma socială a lui Servius Tullius, care a împărțit întreaga populație de pe teritoriul Romei, indiferent dacă aceasta era formată din patricieni sau plebei, după criteriul averii. Astfel, în cadrul societății au apărut mai multe categorii sociale, din care puterea de decizie aparținea primei categorii (a celor cu avere mai mare de 100.000 ași, întrucât dețineau 98 din totalul de 193 de centurii, respectiv de voturi).

Cât privește apartenența la comunitate pe criteriul teritorial, reținem că după reforma administrativă a lui Servius Tullius, așezarea statornică într-unul dintre cartierele Romei determina apartenența la statul roman, indiferent de originea socială a locuitorului ori de existența vreunei legături de rudenie cu ceilalți membri ai comunității.

C. Verificarea cunoștințelor

I. Întrebări grilă:

1. Regele, în epoca prestatală:

- a) era un veritabil șef politic și administrativ;
- b) exercita atribuțiuni militare și de ordin religios;
- c) era ales de Senat.

2. Senatul, în epoca Republicii:

- a) era format din șefii ginților și avea rolul de „Sfat al bătrânilor”;
- b) nu poate adopta senatusconsulte;
- c) decade, ajungând să fie asimilat senatelor municipale.

3. Cavalerii:

- a) promovau o formă de organizare centralizată;